MALTA

QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta tat-30 ta' Gunju, 2004

Citazzjoni Numru. 374/2003

Jason Aquilina

vs

Michelle Micallef

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 10 ta' April 2003 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

Illi l-partijiet izzewgu fit-tnejn u ghoxrin (22) ta' Mejju tas-sena elf, disa' mija u disgha u disghin (1999) liema zwieg gie registrat fir-Registru Pubbliku permezz ta' l-Att bin-numru ta' Iskrizzjoni ta' sitt mija u tmienja u disghin tal-istess sena (698/1999) (Dok. "A").

Illi minn dan iz-zwieg il-partijiet baqghu improle.

Illi l-kunsens tal-partijiet ghal dan iz-zwieg kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-haja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha;

Illi l-kunens tal-partijiet kien inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew wahda aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt taz-zwieg.

Illi dan kollu kif jirrizulta waqt it-trattazzjoni.

Illi, ghalhekk l-imsemmi zwieg celebrat bejn il-kontendenti fit-22 ta' Mejju 1999 huwa null u bla effett a tenur tal-**artikolu dsatax (19) sub-incizi (1) (d) u (f) tal-Att dwar iz-Zwieg (Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta).**

Illi l-istess attur talab lil din l-Qorti sabiex ghar-ragunijiet premessi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg iccelebrat bejn il-kontendenti fit-22 ta' Mejju 1999 huwa null u bla effett u ghalhekk tordna li ssir l-annotazzjoni opportuna fl-att taz-Zwieg li kopja tieghu hi hawn annessa (Dok. "A").

Bl-ispejjez kontra l-konvenuta li hija ngunta sabiex tidher in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 4 u 5 tal-process;

Rat id-digriet affidavits tal-partijiet datat 22 ta' Mejju 2003.

Rat li minkejja li l-konventa giet debitament notifikata fis-17 ta' Gunju 2003, hija xorta baqghet ma pprezentatx l-ebda nota ta' eccezzjonijiet, anzi pprezentat biss nota t'ammissjoni fl-1 ta' Lulju u 16 ta' Ottubru 2003 fejn qablet ma' dak kollu ndikat mill-attur.

Rat in-nota tal-attur datata 20 ta' Ottubru 2003 fejn ipprezenta l-affidavit tieghu datat 10 ta' Ottubru 2003.

Rat il-verbal tas-seduta tal-21 ta' Ottubru 2003 fejn il-kawza giet differita ghas-sentenza ghat-30 ta' Gunju 2004.

Rat il-provi kollha prodotti.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(i) PRINCIPJI LEGALI.

Illi din hija kawza fejn l-attur qed tallega li z-zwieg tieghu mal-konvenuta celebrat fit-22 ta' Mejju 1999 ghandu jigi dikjarat null u bla effett *stante* li qed jallega li (a) il-kunsens taghhom kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha; kif ukoll, (b) li l-kunsens tal-partijiet inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga.

Illi dawn il-premessi fuq citati huma kkontemplati fl-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** u cjoe` **l-Att dwar iz-Zwieg.**

Illi dan l-artikolu jghid illi:-

*"**19 (1)** B' zieda mal-kazijiet fejn zwieg ikun null skond xi dispozizzjoni ohra ta' dan l-Att, zwieg ikun null:*

***(a)** jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bi vjolenza, sew fizika sew morali, jew biza';*

***(b)** jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun eskluz minhabba zball fuq l-identita` tal-parti l-ohra;*

(c) *jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb b' qerq dwar xi kwalita` tal-parti l-ohra li tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga;*

(d) *jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b' difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg;*

(e) *jekk xi wahda mill-partijiet tkun impotenti, sew jekk dik l-impotenza tkun assoluta jew relattiva, izda biss jekk dik l-impotenza tkun tezisti qabel iz-zwieg;*

(f) *jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg;*

(g) *jekk xi wahda mill-partijiet torbot il-kunsens taghha ma' kundizzjoni li tirreferi ghall-futur;*

(h) *jekk xi wahda mill-partijiet, ghalkemm ma tkunx interdetta jew marida b'mohhha, ma kelliex fiz-zmien li sar iz-zwieg, ukoll minhabba raguni temporanja, setghat intelletwali jew ta' rieda bizzejjed biex jinholoq kunsens ghaz-zwieg".*

"(2) Bla hsara ghad-dispozizzjonijiet ta' dan l-Att, azzjoni ghall-annullament ta' zwieg tista' tinbeda biss minn wahda mill-partijiet f' dak iz-zwieg, u din id-dispozizzjoni tapplika wkoll jekk dik il-parti tkun inkapaci, taht xi dispozizzjoni ta' ligi, li tharrek jew tigi mharrka, u f' xi kaz bhal dan l-azzjoni tista' tinbeda minn dik il-parti minkejja dik l-inkapacita`, bla hsara ghall-ghajnuna jew kundizzjoni ohra li l-Qorti jidhrilha xierqa u tordna. Meta azzjoni tkun inbdiet minn parti fi zwieg, l-azzjoni tista' titkompla minn kull wiehed mill-werrieta".

Illi qabel xejn il-Qorti tosserva li minkejja li l-konvenuta tidher li ammettiet it-talba attrici xorta wahda din il-Qorti hi

obbligata li tezamina l-provi sabiex tara jekk dak allegat mill-attur jirrizultax pruvat sal-grad rikjest mill-ligi. Iz-zwieg hu istituzzjoni ferm importanti ghall-istabbilita` socjali; zwieg debitament registrat skond id-dispozizzjonijiet relattivi tal-**Kodici Civili** hu presunt validu sakemm ma jigix pruvat il-kuntrarju; u anke li kieku hawn *si tratta* ta' ammissjoni ghal kollox u bla ebda kundizzjoni tat-talba attrici (**Art. 158 (2) Kap 12**) din il-Qorti ma tkunx ezonorata f'kaz ta' kawza ghall-annullament taz-zwieg milli tisma' l-provi sabiex tassigura ruhha li hemm bazi legali ghall-annullament mitlub (**"Carmel *sive* Charles Camilleri vs Teresa Camilleri"** – P.A. (VDG) - 3 ta' Ottubru 1995 -Cit. Nru. 1264/94).

Illi dwar l-ewwel difett l-attur qed tikkontendi li kellhom il-partijiet meta kkuntrattaw iz-zwieg taghhom kif inghad huwa dak a bazi dak li hemm provdut fl-**artikolu 19 (1) (d).**

Illi b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju il-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' mmaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku (ara f'dan is-sens **"Nicholas Agius vs Rita Agius gia' Caruana"** – P.A. (VDG) deciza fil-25 ta' Mejju 1995).

Illi li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' *discretio judicii* hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita` ta' parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti taghha ghar-rabta taz-zwieg. Kif jispjega l-gurista ***Colagiovanni***:-

"Il matrimonio, in quanto patto ossia "foedus" … … … richiede una capacita` intelletuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che e` per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta`, dato che … … … si tratta di assumersi una "servitus" per tutta la vita" (**Forum**, 1990, Vol. 1 part I, p. 72).

Illi pero`, kif gja' nghad, b'immaturita` jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju d-dottrina u l-gurisprudenza *"non si riferiscono ad una piena e terminale maturita`, non esigono nei nubenti una conoscienza perfetta ed esaustiva di cio` che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di cio` che puo compartare la vita coniugale, ne` un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, ne` infine una conscienza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perche` riesce piu` appropriato l' uso del termine discrezione di giudizio, che fa riferimento ad un certo discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturita` piena"* (***Pompedda, M.F.,*** **Il Consenso Matrimoniale in Grocholewski –** ***Pompedda*** **–** ***Zagglia*****, Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico** (Padova, 1984), p. 46).

Illi proprju ghalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta' diskrezzjoni jrid ikun wiehed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jispjega ***Bersini***, id-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti w interdipendenti:-

"La piena avvertenza e il deliberato consenso … … … La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturita` di giudizio e la maturita` affettiva … … … La maturita` di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all' atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturita` affettiva comporta generalmente quella adequata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotivita` che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volonta` e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo cosi` una mancanza di consenso libero (immaturita` affettiva) e ponderato (immaturita` di giudizio)" (***Bersini, F.,*** **Il Diritto Canonico Matrimoniale** (Torino, 1994), p. 97).

Illi l-istess awtur, imbaghad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta' diskrezzjoni biex wiehed ikun jista' jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konsegwenti nullita` taz-zwieg:-

"Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettiva come per la deliberazione volitiva, dovra' essere maggiore di quello richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed e` ordinato all' assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l' esistenza con un contratto perpetuo e irrescendibile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non e` sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente uno sappia che cosa e` il matrimonio; e` necessaria la maturita` di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, e` necessaria la discrezione non tanto per l' atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell' atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l' eta prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrate, per qualsiasi motivo, la capacita` intellettiva e volitiva sopra descritta sia gravamente alterata o addirittura mancante, si dovra` ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio". (*ibid.* pp. 97-98).

Illi hawnekk il-Qorti pero`, tixtieq tippreciza li ghazla libera, kunsens hieles, ghar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta' ghazla facli:-

"… … ... se il sogetto non e` in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dira` che la scelta di lui non e` stata libera; lo sara` invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un' affettivita` non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sara` stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia ... ... In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe` col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa` coniugale, sia nei rigwardi dell'altra parte sia nei riguardi della prole" (***Pompedda, M.F.,*** **Incapacita` di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento** (Bologna, 1991), pp. 231, 233).

Illi biex tikkonkludi fuq din it-tema, il-Qorti taghmel referenza ghas-segwenti esposizzjoni ta' ***Viladrich***:-

"Thus, there is grave lack [of discretion of judgment] when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgment refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring" (***Viladrich, P.J.,*** **Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated** (Montreal, 1993), p. 686).

Illi kwantu ghad-difett fil-kunsens dovut ghall-anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, il-ligi taghna, bhad-dritt kanoniku **(Can. 1095[3])** tirrikjedi mhux semplici diffikulta` izda mpossibbilta` li wiehed jaqdi ossia jassumi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Inkapacita` jew impossibbilta` vera f' dan il-kuntest hi ipotizzabbli biss fil-

prezenza ta' anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wiehed jaghzel li jiddefiniha jew jiklassifikaha fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacita` *"di intendere e/o di volere"*. *"L' incapacita` di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale"*, jghid ***Bersini***, *"rende la persona inabile al matrimonio, anche nell' ipotesi … … … che al momento di contrarre le nozze abbia avuto la discrezione di giudizio sufficiente per un valido consenso".* (*op. Cit*., p. 99).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma *"the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics".* (***Viladrich, P.J.,*** *op. Cit., p. 687*).

Illi rigward l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta,** dan l-artikolu jikkonsidra kemm is-simulazzjoni totali *("colorem habens, substantiam vero nullam")* kif ukoll dak parzjali *(colorem habens, substantiam vero alteram)* tal-kunsens.

Illi rigward it-tifsira tal-frasi *"eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu"*, jew kif maghruf ukoll bhala simulazzjoni totali, il-Qorti fil-kawza **"Bonnici vs Bonnici"** (P.A. 30 ta' Lulju 1982) qalet illi biex ikun hemm simulazjoni totali jrid jigi

ppruvat il-*'finis operis'* taz-zwieg gie effettivamenf eskluz mill-vera rieda ta' parti jew ohra, ghalkemm formalment tkun sehhet ic-celebrazzjoni taz-zwieg.

Illi fis-sentenza **"Cali vs Dr. Albert S. Grech *nomine".*** (P.A. 22 ta' Gunju 1988) il-Qorti qalet illi jekk tmur ghac-cerimonja tat-tieg u nternament tissostitwixxi l-ideat tieghek fuq x'inhu zwieg jew inkella xort'ohra teskludi l-veru kuncett taz-zwieg, hi forma ta simulazzjoni totali. Fid-decizjoni **"Galea vs Walshi"** (P.A. 30 ta' Marzu 1995) il-Qorti spjegat simulazzjoni bhala *"meta l-atti, gesti jew kliem esterni ma jikkorrispondux ghall-kunsens intern li jkun inghata".* Illi fis-sentenza **"Muscat vs Borg Grech" (**P.A. - 14 ta' Awissu 1995) il-Qorti spjegat il-kuncett ta' simulazzjoni b'dawn il-kliem:-

"Ghalhekk min esternament ikun wera li qed jaghti l-kunsens matrimonjali izda ikun internament u b'att pozittiv tal-volonta' tieghu qed jichad il-kunsens ghal dak iz-zwieg ikun qed jissimula l-kunsens tieghu".

Illi kif gie nsenjat fid-decizjoni fi-ismijiet **"Francesco Theuma vs Liugi Camilleri et",** (K. 1 ta' Ottubru 1884 - Vol. X p.912):-

"a poter dedursi la invalidita dell'atto e' necessario che risulti chiaro, che cio' che si contrattava non era la yenta, ma una simulazione, cioe' 'fictio seu ostensio falsi pro vero".

Illi kif inghad fis-sentenza **"Anthony Gallo vs Dr. Anthony Cutajar nomine"** (P.A. (RCP) 28 ta' Mejju 2002) *"meta wiehed jitkellem dwar l-eskluzjoni taz-zwieg jew wiehed mill-elementi essenzjali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed minnhom, allavolja hu kapaci jaghti il-kunsens validu taz-zwieg, pero' bl-att tieghu qabel u fil-hajja mizzewga, jew bl-ommissjoni tieghu, eskluda a priori certu obbligi essenzjali tal-hajja mizzewga, cjoe' ssimula l-kunsens tieghu totalment fejn eskluda a priori z-zwieg, jew inkella fejn filwaqt il-kunsens hu jew hi eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi*

essenzjali tal-hajja mizzewga, u cjoe' saret simulazzjoni parzjali".

Illi fil-fatt din il-Qorti taqbel mal-istess definizzjoni u fil-fatt wiehed jinnota li taht l-**artikolu 19 (1) (f)** trid issir distinzjoni cara bejn zwieg li jfalli minhabba cirkostanzi li jirrizultaw waqt iz-zwieg, u zwieg li jfalli ghax wiehed mill-partijiet minn qabel ma ta' l-kunsens tieghu kien gja' mentalment dispost li ma jottemprax ruhu ma' xi wahda jew aktar millobbligi matrimonjali. Fl-ewwel ipotesi hemm ir-ragunijiet li jaghtu lok ghas-separazzjoni u fit-tieni ipotesi hemm l-estremi tal-annullament taz-zwieg.

Illi ghal dak li jolqot l-kuncett ta' *"l-eskluzjoni pozittiva ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga",* u cjoe' simulazzjoni parzjali, il-Prim' Awla tal-Qorti Civili fil-kawza **"Abdel Wahed vs Dr. Yana Micallef Stafrace et"** (P.A.(NA) 14 ta' Lulju 1994) elenkat l-element essenzjali taz-zwieg bhala li jikkonsistu fil-*"kommunjoni tal-hajja konjugali, l-indissolubbilta' tar-rabta taz-zwieg, id-dritt ghall-fedelta' u d-dritt ghall-prokreazzjoni ta' l-ulied".* L-istess elementi gew ikkonfermati wkoll fil-kawza **"Aquilina vs Aquilina"** (P.A. (NA) 30 ta' Jannar 1991) u fis-sentenza **"Grech vs Grech"** (P.A. (NA) 9 ta' Ottubru 1990). Dawn huma wkoll l-elementi fil-ligi kanonika.

Illi l-komunjoni tal-hajja konjugali u l-*"consortium vitae"* tikkomprendi zewg elementi u cjoe' l-imhabba konjugali u r-responsabbilta` tal-familja. Kif qalet il-Prim' Awla tal-Qorti Civili fid-decizjoni **"Magri vs Magri"** (14 ta' Lulju 1994):-

"Jekk din il-"consortium vitae" hija nieqsa, l-oggett innifsu tal-kunsens taz-zwieg huwa wkoll nieqes. Din il-"consortium vitae" tikkomprendi zewg elementi li huma l-imhabba konjugali u r-responsabbilta' tal-familja."

Illi fil-fatt l-element ta' l-indissolubbilta' taz-zwieg jehtieg li l-kunsens ikun ibbazat fuq rabta dejjiema bejn ragel u mara wahda, mibnija fuq il-fedelta' u formazzjoni tal-

familja. Il-ligi Maltija tippresupponi *'iuris tantum'* dan l-element ta' indissolubbilta' fiz-zwieg.

Illi fil-fatt, ***J. Edwards Hudson*** (*op.cit* p164-165), jispjega car li *"indissolubility can be excluded from consent in two different ways: either because the spouse, knowing the true nature of marriage, nevertheless contract with the understanding that he will have the option of dissolving the bond and recovering his former free status, or because the spouse formulates his own doctrine on marriage, from which the idea of indissolubility is absent and to which he adheres totally with both intelligence and will power".*

Illi wkoll, ***D.J. Burns*, **fii-kummentarju tieghu (**Matrimonial Indissolubility: Contrary Conditions**. **A Historical Synopsis and Commentary.** pg.151) jghid li *"it is not necessary that this intention* (i.e. li teskludi l-indissolubbilta') *was formulated as an express agreement, it can be inferred either from an explicit declaration of one or both parties, or consequent on certain words or actions implying that effect, or as a result of the narration of the circumstances of the contract".*

(ii) APPREZZAMENT TAL-POVI.

Illi mill-provi prodotti jirrizulta li l-partijiet bdew johorgu flimkien minhabba mhatra li l-attur kellu ma' shabu, u dan meta l-konvenuta kellha biss sittax-il sena. Ir-relazzjoni taghhom xejn ma kienet wahda serja, u dan japplika l-aktar min-naha ta' l-attur kif jametti huwa stess fix-xhieda tieghu.

Illi izda gara kien li l-konvenuta kienet insistiet wara xi sena li l-attur jiltaqa' mal-genituri taghha u jidher li l-attur ghal xi raguni hekk ghamel, ghalkemm baqa' jinsisti li ghalih din ma kinitx relazzjoni serja, specjalment meta l-konvenuta kienet ghadha tmur l-iskola. Fil-fatt gara li ma kienx hemm affjatament mal-genituri tal-konvenuta, u dan jidher li kien mill-bidu nett ta' l-istess relazzjoni ta' l-attur mal-konvenuta. Apparti minn dan jirrizulta wkoll li l-istess genituri tal-konvenuta kienu jiddettaw hinijiet sabiex il-

konvenuta tidhol id-dar li l-opinjoni tal-partijiet ma kienux adattati ghalihom; fuq kollox jirrizulta mix-xhieda ta’ l-attur li l-istess genituri tal-konvenuta riedu jinvolvu ruhhom fid-decizjonijiet li l-istess partijiet kienu qed jaghmlu ghalihom.

Illi l-konsegwenza ta’ dan kollu kienet li l-istess partijiet hassew li riedu jaharbu minn din is-sitwazzjoni u l-attur in partikolari hass li b’dan ir-restrizzjonijiet kollha u wkoll dak li ra bhala ndhil *da parte* tal-genituri tal-konvenuta, l-unika mod biex jehilsu minn dan kollu kien li jizzewweg lill-konvenuta u b’hekk hija titlaq minn taht il-kontroll tal-genituri taghha. Dan ghalih kien facli li jirrangunah peress li huwa kien jghix wahdu ghaliex sfortunatament il-genituri tieghu kien mejtin.

Illi apparti minn dan l-attur jghid li huwa ried ukoll li jbiddel l-istil ta’ hajja tieghu u hares lejn l-konvenuta bhala habiba, aktar minn kull haga ohra, sabiex tghinu jaghmel dan u fuq kollox dan kien il-mezz ghalih sabiex jehles mid-dominanza tal-genituri tal-konvenuta u ovvjament dan ghamlu ukoll b’sens ta’ sfida lill-istess persuni li kienu opponew ukoll ghar-relazzjoni tieghu ma’ binthom.

Illi iz-zwieg sar taht dawn il-pretizi fit-22 ta’ Mejju 1999 u minn hawn ’il quddiem il-partijiet kellhom is-sodisfazzjon li settghu jdumu barra kemm iridu, bla ndhil minghand hadd.

Illi f’dan l-isfond l-partijiet iddecidew li jizzewgu, izda dak li huwa relevantissimu ghas-soluzzjoni tal-kwezit odjern, huwa l-fatt li mill-verzjoni ta’ l-attur jidher car li huwa zzewweg lill-konvenuta b'sens ta’ pika mal-genituri taghha, peress li aktar ma dawn oggezzjonaw ghall-unjoni tieghu mal-konvenuta, aktar hu kien deciz sabiex jisfidahom u jizzewweg lil binthom.

Illi minn dan kollu din il-Qorti hija konvinta li mill-provi prodotti gie stabbilit li l-partijiet kienu mmaturi sew fil-mument li huma taw il-kunsens lil xulxin, u lanqas kieku riedu ma setghu jaghtu l-kunsens validu u necessarju taz-zwieg. Dan ghaliex fl-opinjoni tal-Qorti, fic-cirkostanzi kif graw l-istess partijiet kienu qed jaghtu mportanza zejda fuq dak li kienu jahsbu l-genituri tal-konvenuta, u

certament li huma ddecidew li jizzewgu biss sabiex ikunu skond huma liberi minn dak li kien qed jigi dettat lilhom. Dan qed jissemma *stante* li ghall-istess partijiet din kienet wahda mill-konsiderazzjoni vitali u li l-konjugi kkonsidraw biex ipperswadew ruhhom li huma kellhom jizzewgu.

Illi dan kollu huwa ferm ’il boghod mir-rekwiziti ta’ kunsens necessarju ghall-validita’ taz-zwieg, li kollu huwa marbut ghar-relazzjoni ta’ tnejn min-nies tas-sess oppost li jikkomettu ruhhom ghal dejjem ghall-hajja komuni, u dan is-sentiment huwa mibni fuq ix-xewqa ta’ kull parti li konxja tal-fatt li huma zewg persuni distinti minn xulxin, xorta wahda jkun jridu verament jaghmlu parti mill-hajja taghhom flimkien f’kollox, b’dan li in verita’ dak li huwa nukleju wiehed u uniku tas-socjeta’ jifhem u jaccetta li jkun irid jew tkun trid li ssir haga wahda mal-parti l-ohra f’kollox. B’hekk b’dan il-mod iz-zewg persuni jinbidlu u jikkomettu ruhhom li joholqu rabta dejjiema f’familja, u dan dejjem sforz l-imhabba li huma jkollhom ghal xulxin.

Illi certament dan ma kienx il-kaz f’dan iz-zwieg, izda z-zwieg odjern kien trattat miz-zewg nahat bhala vejikolu ta’ konvenjenza ghall-hajja li huma kienu ghaddejjin fiha, accentwat anke mill-fatt li z-zewg partijiet kienu mdejqin bir-restrizzjonijiet u ndhil tal-genituri tal-konvenuta. Izda jidher li dan ma kienx biss l-unika difett fil-kunsens moghti mill-partijiet li juri nuqqas ta’ diskrezzjoni fuq il-hajja mizzewga verament serja minn kull parti f’dan il-kaz, *stante* li juri u jindika li l-istess partijiet kienu qed jaraw l-affarijiet litteralment ta’ tfal. F’dan il-kaz jidher li dak li mbotta lill-attur li jiehu din id-decizjoni serja kien il-fatt li huwa ried jisfida lill-genituri tal-konvenuta talli ma jidhirx li kienu kuntenti bir-relazzjoni tieghu ma’ binthom, u allura anke biex jaghtihom risposta ddecieda li jizzewwigha f’qasir zmien.

Illi dan certament juri li l-attur lanqas biss kien jaf x’qed jaghmel u certament ma kellux, u ma seta’ jkollu qatt f’dak il-perjodu ta’ hajtu d-diskrezzjoni necessarja sabiex jirrifletti sew u bis-serjeta’ d-debita kawtela sabiex jaghmel dan il-*commitment* ma’ mara li kellha tkun martu ghal ghomru. Anzi jidher li din id-decizjoni kienet animata mill-

attur ghar-ragunijiet li huma ghal kollox estranji kemm mill-persuna tal-konvenuta, hlief li din kienet l-oggett tal-oppozizzjoni tal-genituri taghha ghar-relazzjoni li huwa kellu maghha, kif ukoll minn dawk li huma l-elementi essenzjali taz-zwieg, tant li l-emozzjoni li tispikka f’dan l-kaz ma kinitx affattu l-imhabba u r-rispett li l-attur kien ihoss lejn il-konvenuta bhala mara, izda s-sens ta’ sfida li l-attur kellu lejn il-genituri taghha. Dan kollu wasslu li akkost ta’ kollox jaghmel proprju dik il-haga li l-familjari tal-konvenuta jidher li ma kienux kuntenti biha.

Illi f’dan il-kaz, u almenu mill-provi prodotti quddiemha, jirrizulta li ghalhekk il-partijiet ma zzewgux lill xulxin ghar-ragunijiet tenuti bhala essenzjali ghall-kunsens validu u liberu taz-zwieg, tant li jista’ jinghad li l-partijiet kienu nkapaci diskrezzjonalment li jifhmu u jikkoncepu l-elementi essenzjali taz-zwieg, u allura wisq anqas kien hemm l-possibbilta’ li huma jaccettaw u jikkomettu ruhhom ghall-istess kuncett ta’ zwieg veru u proprju bejn mara u ragel. Dan iwassal lil din il-Qorti sabiex tikkonkludi li a bazi tal-provi prodotti t-talbiet attrici ghandhom jigu milqugha ghar-ragunijiet imputtabbli liz-zewg partijiet, b’dan li l-kunsens rispettiv taghhom kien ivvizzjat skond id-dispozizzjonijiet ta’ l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta’ Malta.**

Illi *invece* mill-provi prodotti ma jidhirx li dak kontenut fl-**artikolu 19 (1) (f)** ghandu rilevanza ghall-kaz odjern, ghalkemm f’dan l-istadju din hija biss konsiderazzjoni akkademika, u ghalhekk it-talba attrici hekk ibbazata qed tigi michuda.

Illi ghalhekk ghal dawn ir-ragunijiet, din il-Qorti thoss li t-talba attrici ghandha tigi milqugha biss a bazi ta’ l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta’ Malta,** ghar-ragunijiet imputabbli liz-zewg partijiet.

<u>III. KONKLUZJONI.</u>

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta’ u tiddeciedi,** billi fuq ammissjoni tal-konvenuta, **tilqa’ t-talba attrici** b’dan illi:-

(1) Tiddikjara u tiddeciedi li z-zwieg iccelebrat bejn l-attur u l-konvenuta fit-22 ta' Mejju 1999 huwa null u bla effett, u dan a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta,** u ghalhekk tordna li ssir l-annotazjoni opportuna fl-att taz-Zwieg bejn il-partijiet.

Bl-ispejjez kollha tal-kawza jinqasmu bin-nofs bejn il-partijiet.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------